

RAPORT INTERIMAR

9 – 22 mai 2011

27 mai 2001

I. SUMAR EXECUTIV

- Alegerile locale vor fi organizate pe data de 5 iunie pentru a alege primarii și membrii consiliilor locale. Ele vor avea loc pe fundalul unei crize politice în care două parlamente succesive au fost dizolvate ca urmare a eșuării tentativelor de a alege noul șef de stat.
- Alegerile vor fi administrate de o structură de organe electorale formată din patru nivele, alcătuită din Comisia Electorală Centrală (CEC), 37 comisii electorale de circumscripție de nivelul 2 (CC de nivelul 2), circa 900 comisii electorale de circumscripție de nivelul 1 (CC de nivelul 1) și în jur de 1950 birouri electorale ale secțiilor de votare (BSV).
- Contrar bunei practici electorale, unele modificări substanțiale ale Codului Electoral au survenit doar cu câteva luni înainte de ziua alegerilor, și acestea ar putea genera confuzii, în rândul participanților electorali implicați, cu privire la anumite aspecte ale procesului electoral.
- Introducerea registrului electronic centralizat al alegătorilor, preconizat pentru a fi folosit pentru prima dată în cadrul acestei campanii electorale, a fost amânat pentru anul 2015. Prin urmare, ca și în cazul alegerilor anterioare, listele electorale au fost întocmite de către autoritățile locale. În așteptarea clarificării din partea CEC, există un anumit grad de confuzie în ceea ce privește identificarea domiciliului sau reședinței drept criteriu decisiv în atribuirea alegătorilor la secțiile de votare.
- CC au înregistrat douăzeci de partide politice și un bloc electoral. Nu au fost raportate careva probleme în procesul de înregistrare a concurenților electorali.
- Până în momentul de față campania electorală rămâne a fi una calmă cu activități de campanie din ușă în ușă și mici mitinguri politice, care reprezintă principalul mijloc de comunicare al concurenților electorali cu alegătorii, precum și amplasarea panourilor publicitare, în special în orașele mari.
- În total, CEC a recepționat un număr de 55 contestații și recursuri, dintre care 28 nu au fost examinate, pe motivul necorespunderii cu normele procedurale. Optsprezece au fost examinate, iar celelalte sunt în proces de examinare. Treizeci de hotărâri ale CEC, inclusiv cele cu privire la contestații, au fost atacate în ordine de apel la Curtea de Apel Chișinău.
- O coaliție de observatori locali monitorizează diverse aspecte ale procesului electoral, inclusiv performanța organelor electorale, finanțarea campaniei electorale, mass-media și întocmirea listelor electorale.

- Ca și în cadrul alegerilor anterioare, votarea nu este preconizată să se desfășoare pe teritoriul aflat sub controlul *de facto* al autorităților transnistrene.

II. INTRODUCERE

Organizarea alegerilor locale a fost anunțată de către parlament pe data de 31 martie. Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (OSCE/BIDDO) a primit invitație din partea CEC a Republicii Moldova să observe aceste alegeri și a desfășurat o Misiune de evaluare a necesităților (MEN) în perioada 22-24 martie.¹ Prezența observatorilor pe termen scurt nu a fost considerată necesară, dat fiind faptul că interlocutorii MEN a OSCE/BIDDO au căzut de acord că alegerile precedente au demonstrat îmbunătățiri în ceea ce privește votarea, numărarea și procedurile de totalizare.

Prin urmare, pe data de 9 mai a fost lansată o Misiune restrânsă de observare a alegerilor (MROA) pentru a observa alegerile. MROA a OSCE/BIDDO, condusă de Gerald Mitchell, este formată dintr-o echipă de bază din 11 membri localizați în Chișinău și 14 observatori pe termen lung. Observatorii pe termen lung au fost detașați pe data de 15 mai și sunt amplasați în 7 localități din întreaga țară. Membrii Misiunii sunt aleși din 18 state participante OSCE.

III. CONTEXTUL GENERAL ȘI SITUAȚIA POLITICĂ

Alegerile locale din 5 iunie sunt organizate pentru a 5-a oară de la declararea independenței Republicii Moldova în 1991. La alegerile locale anterioare, care s-au desfășurat pe data de 3 iunie 2007, Partidul Comuniștilor al Republicii Moldova (PCRM) a obținut peste o treime din numărul pozițiilor de primar și consilier.²

Situația politică din ultimii ani s-a caracterizat printr-o criză politică prelungită, rezultând din faptul că parlamentele alese succesiv nu au fost în măsură să asigure majoritatea necesară de 3/5 (61 voturi) pentru alegerea președintelui țării. După alegerile parlamentare din aprilie și iulie 2009, parlamentele alese au fost dizolvate ca urmare a eșecului acestora de a alege șeful statului. După alegerile din noiembrie 2010, Alianța pentru Integrare Europeană (AIE) a format guvernul.³ Până acum, noul parlament nu a încercat să aleagă șeful statului.⁴ La moment, și în conformitate cu prevederile legale, Președintele Parlamentului îndeplinește temporar funcția de Președinte interimar.

În ajunul alegerilor locale, câteva partide politice s-au unit, printre care, cel mai semnificativ, Alianța “Moldova Noastră” (AMN) a fuzionat cu Partidul Liberal Democrat din Moldova (PLDM). Trei partide extra-parlamentare (Partidul Moldova Unită, Partidul Popular Republican (PPR) și Mișcarea “Forța Nouă”) au format un bloc electoral numit “A treia forță”.

---

¹ Raportul MEN OSCE/BIDDO este disponibil pe adresa www.osce.org/odihr/elections/moldova/76449.

² Pentru rezultatele detaliate ale alegerilor locale din 2007, vizitați www.alegeri.md/en/2007/. De asemenea, puteți accesa raportul final al OSCE/BIDDO, disponibil pe adresa www.osce.org/odihr/elections/moldova/66865.

³ Guvernul AIE include PDM, PL și PLDM.

⁴ Articolul 78 al Constituției prevede că dacă parlamentul nu poate să aleagă președintele în două scrutine de vot, parlamentul trebuie să fie dizolvat și să fie anunțate alegeri noi.

IV. SISTEMUL ELECTORAL

Alegerile locale se vor desfășura pentru a alege 898 primari de municipii, orașe, comune și sate, precum și 11,740 membri ai consiliilor raionale, municipale, orășenești, comunale și sătești pentru un mandat de 4 ani.⁵ Numărul consilierilor, din listele partidelor sau în calitate de candidați independenți, care urmează a fi aleși în fiecare unitate teritorial-administrativă, variază de la 9, în cele mai mici unități, până la 43 în orașele cu o populație de până la 200,000 locuitori. Consiliul municipiului Chișinău va fi format din 51 de locuri.

Dacă membrii consiliilor sunt aleși în cadrul unui sistem de reprezentare proporțională fără prag electoral, atunci primarii sunt aleși în cadrul unui sistem majoritar din două tururi de scrutin. În cazul în care nici un concurent electoral nu obține majoritatea absolută de voturi validate în primul tur de scrutin, la două săptămâni distanță de primul tur, va fi organizat turul doi între cei doi candidați care dețin cel mai mare număr de voturi. Candidatul care obține cel mai mare număr de voturi în al doilea tur de scrutin este învingător. Cel puțin 25 % din alegătorii înregistrați trebuie să participe la alegeri pentru ca acestea să fie validate. Pentru al doilea tur de scrutin nu este stabilit pragul minim de prezență la urne.

V. CADRUL LEGAL

Constituția și Codul Electoral alcătuiesc legislația principală ce reglementează desfășurarea alegerilor electorale. Cadrul legal este completat de un șir de alte legi,⁶ precum și de rezoluțiile și reglementările CEC.

Codul Electoral a fost supus numeroaselor modificări de la adoptarea acestuia în 1997. Multe din aceste modificări au abordat recomandările anterioare ale OSCE/BIDDO și Comisiei de la Veneția a Consiliului Europei (CV). Modificările Codului Electoral care au fost introduse după 18 iunie 2010 încă nu au fost revizuite de către OSCE/BIDDO și CV.⁷

Cele mai recente modificări ale Codului Electoral au fost adoptate numai cu două luni înainte de alegeri, în martie și aprilie 2011. Modificarea legislației atât de curând înainte de perioada alegerilor nu corespunde bunei practici electorale și ar putea genera confuzie în rândul participanților electorali implicați cu privire la anumite aspecte ale procesului electoral.⁸ În timp ce majoritatea modificărilor au fost de ordin tehnic, unele din ele țin de esență. Potrivit modificărilor din aprilie 2011, alegătorii pot solicita de la CC și CEC modificarea listelor electorale (precum și depune o plângere cu privire la greșeli, neinclusiunea sau excluderea din listele electorale) cu cel mult o zi înainte de ziua alegerilor în

---

⁵ Conform Legii Divizării Administrativ-Teritoriale, teritoriul republicii este subdivizat în 898 unități administrativ-teritoriale de nivelul întâi, care includ orașe, sate și comune, și 38 unități administrativ-teritoriale de nivelul doi, care include 32 de raioane, 5 municipalități (Chișinău, Bălți, Bender, Cahul, Comrat), și Unitatea Teritorial Autonomă Găgăuzia.

⁶ Cadrul legal include, de asemenea, Legea cu privire la administrarea publică locală, Legea cu privire la divizarea teritorial-administrativă, Legea cu privire la decentralizare, Legea cu privire la partidele politice, Legea cu privire la adunare, legi organice cu privire la instanțele de judecată, prevederi relevante din Codul Penal și Codul Contravențional.

⁷ Pe data de 7 iunie 2010 OSCE/BIDDO și Comisia de la Veneția a Consiliului Europei au acordat ultimul aviz comun cu privire la textul de lucru ce modifică Codul Electoral al Republicii Moldova; disponibil pe: www.osce.org/odihr/elections/moldova/68713.

⁸ A se vedea Codul bunelor practici în materie electorală, linii directe și raport explicativ, adoptat de Comisia de la Veneția în cadrul celei de-a 52-a sesiuni (Veneția, 18-19 octombrie, 2002), CDL-AD(2002)023rev.

loc de cinci zile, după cum a fost stipulat anterior. Adicional, legislația curentă prevede în mod expres că hotărârile organelor electorale pot fi atacate direct în instanța de judecată în ziua alegerilor. Alte modificări importante vizează abolirea prevederii ce oferă concurenților electorali în timpul alegerilor locale dreptul la 5 minute timp de antenă gratis la televiziune și 10 minute timp de antenă la posturi de radio; amânarea lansării registrului electronic centralizat al alegătorilor pentru anul 2015; extinderea termenului pentru crearea circumscripțiilor⁹ electorale și a CC de nivelul 2; eliminarea restricției asupra dreptului de vot pentru toate categoriile de deținuți.

Modificările din martie 2011 au revizuit sistemul de remunerare a membrilor organelor electorale. Dat fiind faptul că noile reguli vor contribui la reducerea veniturilor, unii interlocutori și-au exprimat îngrijorarea în legătură cu faptul că această prevedere va afecta calitatea și nivelul profesional al membrilor organelor electorale.

VI. ADMINISTRAREA ALEGERILOR

Alegerile locale sunt administrate de un sistem de administrare a alegerilor în 4 nivele compus din CEC, 37 CC de nivelul 2¹⁰, circa 900 CC de nivelul 1¹¹ și în jur de 1,950 BSV. Partidele politice au dreptul să numească membrii comisiilor pentru toate nivelele direct proporțional cu reprezentarea lor parlamentară. Majoritatea partidelor nu pun la îndoială procedurile de constituire a organelor administrației electorale și componența acestora.

CEC organizează ședințe sistematice de două ori pe săptămână, cu sesiuni suplimentare organizate ad-hoc în caz de necesitate. Întrunirile CEC, care sunt în mod general desfășurate de o manieră colegială, sunt deschise publicului larg și mass-media. Hotărârile CEC, precum și altă documentație și informație cu privire la alegeri, sunt postate pe pagina web a CEC.

CEC a sporit capacitatea Sistemului de stat automatizat de informare ‘Alegeri’ înainte de alegeri. Pentru prima dată sistemul a fost folosit pentru înregistrarea electronică a concurenților electorali și este prevăzut pentru a genera în mod automat buletine de vot.

CEC a informat MROA a OSCE/BIDDO că CC de nivelul 1 și 2 au fost stabilite în limitele termenilor legali.¹² Unele din ele și-au schimbat componența, în principal din cauza retragerilor din partidele desemnatoare, majoritatea în cazuri când membrii s-au înregistrat și în calitate de concurenți electorali sau erau rude apropiate ale acestora. Observatorii OSCE/BIDDO au punctat că CC de nivelul 2 care au fost vizitate păreau a fi bine organizate și au desfășurat majoritatea pregătirilor electorale conform programului. BSV trebuiau să fie stabilite până pe data de 10 mai. Cu toate acestea, până la data de 18 mai, unele din ele încă nu erau operaționale.¹³

CEC a organizat un sistem de instruire „cascadă” pentru CC de ambele nivele și BSV. În acest scop, CEC a elaborat trei manuale de instruire.¹⁴ În perioada cuprinsă între 16 și 21 mai, CEC și CC de

---

⁹ Nu mai târziu de 45 zile înainte de ziua alegerilor în loc de 55 zile.

¹⁰ Legislația prevede ca CC de nivelul 2 să fie formate în 32 raioane, municipiile: Chișinău, Bălți și Bender, în unitatea teritorial-administrativă Găgăuzia - municipiul Comrat și „Localitățile de pe malul stâng al râului Nistru”, adică Transnistria - municipiul Tiraspol.

¹¹ CC de nivelul 1 sunt stabilite de CC de nivelul 2 în orașe, comune și sate.

¹² CC de nivelul 2 trebuie să fie stabilite nu mai târziu de 50 de zile înainte de ziua alegerilor și CC de nivelul 1 – nu mai târziu de 40 de zile înainte de ziua alegerilor.

¹³ De exemplu, BSV în circumscripția 16 (Edineț) de nivelul 2.

¹⁴ Un manual pentru membrii fiecărui nivel CC și unul pentru membrii BSV.

nivelul 2 au organizat instruirii CC de nivelul 1 și a BSV. Observatorii OSCE/BIDDO le-au evaluat drept fiind bine organizate și bine frecventate, dar cu lipsă de exhaustivitate și o metodologie de instruire slab dezvoltată.

Ca și în timpul alegerilor anterioare, procesul de votare nu este preconizat să se desfășoare pe teritoriul aflat sub controlul autorităților *de facto* transnistrene. Dat fiind faptul că procesul electoral nu va avea loc pe teritoriul Transnistriei, MROA OSCE/BIDDO nu-și va detașa observatorii săi acolo. Cu toate acestea, misiunea va fi interesată să se informeze și să raporteze orice aranjamente care vor fi organizate de către autoritățile moldovenești și administrația electorală cu scopul de a permite alegătorilor din Transnistria să-și exercite dreptul lor de vot.

VII. ÎNREGISTRAREA ALEGĂTORILOR

Crearea unui registru electronic centralizat al alegătorilor a fost amânată până în 2015, deși inițial urma să fie operațional pentru alegerile locale. Din acest motiv, listele electorale au fost pregătite de către autoritățile locale pe baza listelor utilizate în timpul alegerilor parlamentare anticipate din noiembrie 2010. Autoritățile locale au fost obligate să prezinte copii electronice ale listelor electorale actualizate la CEC până pe data de 1 martie; unele autorități au prezentat copii cu întârziere. Copiile electronice au fost folosite de către CEC pentru efectuarea verificării încrucișate a erorilor și înregistrărilor multiple. CEC a constatat că aproximativ 10 procente din înregistrări au fost incorecte din cauza înregistrărilor multiple, greșelilor de ortografie și numerelor de identificare incorecte. Ulterior, CEC a făcut publice aceste informații și a furnizat administrațiilor locale respective un CD cu toate erorile identificate pentru corectarea ulterioară a listelor electorale.

Începând cu 15 mai, listele electorale au trebuit să fie public disponibile în perimetrul secțiilor de votare. Cu unele excepții,¹⁵ listele electorale au fost postate pentru verificare publică, în conformitate cu legislația, în secțiile de votare vizitate de către observatorii OSCE/BIDDO.

Articolul 123 Alineatul 2 al Codului Electoral prevede restricții speciale privind drepturile de vot, pe baza cerințelor de reședință în timpul alegerilor locale. Definiția neclară a acestor cerințe de reședință a generat interpretări diferite de către participanții electorali implicați, și a dus la un grad de confuzie privind faptul dacă domiciliul sau reședința urmează a fi considerate ca fiind decisive în determinarea circumscripției în care un alegător poate să voteze. Regulamentul CEC cu privire la „Întocmirea, administrarea, transmiterea și actualizarea listelor electorale” nu conține dispozițiile necesare pentru clarificarea problemei.

Pe data de 15 aprilie, CEC a anunțat că numărul total de cetățeni cu drept de vot în următoarele alegeri locale este de 2,646,279. Ca și în cazul alegerilor precedente, listele electorale suplimentare vor fi compilate de către BSV în ziua alegerilor pentru anumite categorii de alegători.¹⁶

VIII. ÎNREGISTRAREA CANDIDAȚILOR

Dreptul de a înainta candidați la alegerile locale este acordat formațiunilor politice și blocurilor electorale, precum și cetățenilor prin auto-nominalizare în urma depunerii semnăturilor de susținere ale

---

¹⁵ De exemplu, BSV în circumscripțiile de nivelul 2 – 2 (Bălți), 16 (Edineț), 17 (Fălești), 18 (Florești), 27 (Râșcani).

¹⁶ Următoarele categorii de alegători pot fi incluse în listele electorale suplimentare în timpul alegerilor locale: alegătorii cu domiciliul documentat într-o circumscripție, dar care nu este inclus în listele electorale, membrii BSV cu un Certificat de Vot prin Corespondență, cetățenii care se află în arest.

alegătorilor. Candidații auto-nominalizați pentru consiliile locale trebuie să fie susținuți de două procente din alegătorii din circumscripția respectivă, împărțiți la numărul de posturi de consilier disponibile, dar nu mai puțin de 50 de persoane. Candidații independenți la funcția de primar trebuie să fie susținuți de cinci procente din alegătorii din circumscripția respectivă, dar nu mai puțin de 150 și nu mai mult de 10,000 de alegători.

Ambele nivele ale CC au înregistrat candidați de la 21 aprilie până la 12 mai. Au fost înregistrate douăzeci de partide politice și un bloc electoral. Conform relatărilor, partidele politice parlamentare și-au înregistrat candidații săi în 80-90 procente din localități. Pentru funcția de primar al orașului Chișinău sunt înscriși 14 candidați. Concurenții politici nu au exprimat îngrijorări majore în ceea ce privește procesul de înregistrare. Codul Electoral prevede că partidele pot introduce modificări în listele înregistrate de candidați cu cel mult cu șapte zile înainte de alegeri.

Nici Codul Electoral și nici regulamentele CEC nu oferă îndrumări cu privire la limba în care trebuie să fie pregătite documentele de înregistrare a candidaților. De asemenea, nu există dispoziții clare pentru a determina în ce limbă(i) trebuie să fie tipărite buletinele de vot și câte buletine de vot trebuie să fie tipărite în fiecare limbă pentru diferite teritorii. Acest fapt a condus la diferite practici de către CC în pregătirea buletinelor de vot, și uneori, la dispute între CC și candidați.

IX. CAMPANIA ELECTORALĂ

În timp ce 21 de entități politice și-au înregistrat candidații lor pentru alegerile locale, se așteaptă ca competiția principală să aibă loc între cele patru partide parlamentare: Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM), Partidul Democrat din Moldova (PDM), Partidul Liberal (PL) și Partidul Liberal Democrat din Moldova (PLDM). Până în prezent, campania nu a fost deosebit de activă. Activitățile de campanie din ușă în ușă și mitinguri mici au fost principalul mijloc pentru candidați de a ajunge la alegători. Evenimente mai mari sunt aparent planificate de către unele partide pentru etapele ulterioare ale campaniei.

PLDM, PDM și PCRM rulează cele mai vizibile campanii la acest moment. Panourile și afișele acestor partide sunt vizibile în țară, în special în orașele mari. Majoritatea partidelor au dezvoltat platforme electorale în jurul problemelor de importanță națională și le-au completat cu probleme de interes local aplicabile pentru anumite localități.

Unele cazuri de campanie negativă și înșelătoare s-au observat în Chișinău,¹⁷ și la nivel local au apărut pamflete cu conținut defăimător împotriva unor candidați. Câteva cazuri izolate de violență și intimidare au fost raportate de către candidați politici, iar procuratura examinează dacă ele se califică drept incidente legate de campania electorală.

X. FINANȚAREA CAMPANIEI ELECTORALE

Codul Electoral obligă concurenții electorali de a deschide un cont bancar special pentru toate cheltuielile de campanie, la care concurenții își transferă propriile fonduri și donațiile de la persoanele fizice și juridice din Republica Moldova. Plafonul cheltuielilor de campanie a fost aprobat de către CEC la 22.2 milioane lei (aproximativ 1.3 milioane Euro), în baza unui calcul de 0.50 Euro per

¹⁷ Afișe care îl prezintă pe primarul orașului Chișinău într-o manieră peiorativă și ziare contrafăcute „Timpul Chișinăului” și „Ziarul de Chișinău” care conțin materiale ofensive despre PLDM și primarului orașului Chișinău, respectiv, au apărut în capitală.

alegător¹⁸ pentru fiecare partid politic, bloc electoral sau organizație social-politică. Pentru candidații independenți, limita campaniei urmează a fi calculată pe baza numărului de alegători aflați în circumscripția lor electorală, și cheltuielile să nu depășească 0.50 Euro per alegător. Codul Electoral obligă partidele politice care concurează în alegeri să prezinte rapoarte o dată la două săptămâni la CEC cu detalierea cheltuielilor legate de campanie.¹⁹ CEC a început să primească rapoartele financiare privind veniturile și cheltuielile concurenților electorali pe 6 mai. Până în prezent, șapte concurenți politici au fost avertizați oficial de CEC pentru depășirea termenului limită de prezentare a rapoartelor sale.²⁰

XI. MASS-MEDIA

În Moldova există o gamă variată de instituții mass-media, precum și un peisaj mediatic dinamic. Îmbunătățiri semnificative au fost observate începând cu anul 2009 de către organizațiile internaționale și naționale care activează în domeniul libertății de exprimare. Legislația mass-media s-a îmbunătățit și au fost stabilite instituții mass-media noi. Cu toate acestea, majoritatea instituțiilor mass-media au o careva afiliere politică.

Principala sursă de informații în țară este televiziunea, cu trei posturi TV care emit la nivel național²¹ și câteva cu acoperire regională și locală. Printre radiodifuzorii regionali, instituțiile noi stabilite în 2010 au inclus posturile TV de noutăți Publika TV și Jurnal TV. Sectorul radio este axat în principal pe divertisment, în timp ce presa scrisă are un număr scăzut de cititori și suferă din cauza ascendenței portalurilor online de știri.

Bazate pe amendamentele la Codul Electoral din anul 2011, articolele 64 și 64¹ oferă cadrul de bază pentru realizarea campaniei în mijloacele mass-media. Sursele mass-media trebuie să asigure o acoperire echitabilă pentru toți concurenții atunci când raportează cu privire la activitățile candidaților. Pe 8 aprilie, CEC a adoptat „Regulamentul privind reflectarea campaniei electorale la alegerile locale generale din 5 iunie 2011 în mijloacele de informare în masă din Republica Moldova” (denumit în continuare Regulamentul mass-media), care prevede reglementări specifice privind principiile de conduită a mass-mediei în timpul campaniei electorale. În urma publicării Regulamentului mass-media și în conformitate cu cerințele legale, 82 de posturi de radio și TV au informat Consiliul Coordonator al Audiovizualului (CCA) că ele vor acoperi campania electorală și au oferit o scurtă descriere a politicii lor editoriale.

În conformitate cu Codul Electoral și Regulamentul mass-media al CEC, radiodifuzorii locali și regionali sunt obligați, în timp ce cei naționali au dreptul, să organizeze dezbateri publice. Publicitatea plătită în instituțiile audiovizuale nu poate să depășească 2 minute pe zi pentru fiecare concurent. Nu există nici o limitare pentru materialele plătite în presa scrisă, dar ele trebuie să fie clar identificate cu o notă „Achitat din fondul electoral”. Materialele de educație electorală și civică aprobate de CEC trebuie să fie publicate gratuit de către instituțiile mass-media. Rezultatele sondajelor de opinie pot fi publicate cu până la cinci zile înainte de ziua alegerilor, iar perioada de tăcere se aplică zilei dinaintea alegerilor

¹⁸ Calculat în baza numărului de 2,650,191 de alegători eligibili.

¹⁹ Pe 5 august 2010, CEC a modificat Regulamentul privind finanțarea campaniilor electorale și a partidelor politice pentru a obliga partidele politice participante la campanie să prezinte rapoarte financiare o dată la două săptămâni în loc de rapoarte săptămânale.

²⁰ „Patrioții Moldovei”, Partidul Popular Democrat din Moldova și blocul electoral „A treia forță” au fost avertizate pe 10 mai, Partidul „Casa Noastră - Moldova”, Partidul Social-Democrat (PSD), Mișcarea social-politică „Ravnopravie” și Partidul Legii și Dreptății au fost avertizate pe 20 mai.

²¹ Televiziunea publică Moldova 1 și canalele private Prime TV și NIT.

și zilei alegerilor. Este interzisă publicarea oricărui material, inclusiv a informației cu privire la rezultatele alegerilor sau interviurilor cu alegătorii, înainte de închiderea secțiilor de votare.

Postul național public de televiziune „Moldova 1” a început difuzarea dezbaterilor publice pe 16 aprilie 2011, și găzduiește dezbateri zilnice cu durata de o oră, deschisă reprezentanților partidelor politice și candidaților pentru funcția de primar al orașelor Chișinău, Bălți și Comrat.

Pe 12 mai 2011, MROA OSCE/BIDDO a început monitorizarea unui număr de instituții mass-media²² cu analiza cantitativă și calitativă a acoperirii lor.

XII. RECLAMAȚII ȘI CONTESTAȚII

Fiecare alegător sau concurent electoral poate contesta orice acțiune, inacțiune sau hotărâre a birourilor electorale, consiliilor electorale, a Comisiei Electorale Centrale, concurenților electorali și mass-media. O reclamație inițială este depusă comisiei electorale respective. Excepțiile de la această regulă sunt reclamațiile legate de reflectarea campaniei de către posturile de TV/radio, care sunt examinate de către CCA, iar reclamațiile legate de materialele tipărite sunt depuse la curțile teritoriale.

Deciziile organelor electorale trebuie să fie mai întâi contestate la un organ electoral ierarhic superior înainte ca contestatarul să ajungă în instanța de judecată. Totuși, Codul Electoral prevede câteva cazuri care pot fi direct în instanța de judecată. Acestea sunt contestații formulate împotriva deciziilor organelor electorale depuse în ziua alegerilor, contestațiile împotriva deciziilor organelor electorale cu privire la acțiunile/inacțiunile concurenților electorali și recursurile legate de listele electorale. Deciziile instanțelor teritoriale pot fi contestate la instanțele de judecată superioare.

Până la data de 22 mai, la CEC au fost depuse 55 de reclamații, marea majoritate fiind legată de înregistrarea candidaților. CEC a adoptat 18 decizii, în timp ce altele 3 sunt încă în curs de examinare. Douăzeci și opt de reclamații și contestații depuse s-au dovedit a fi neconforme cu normele de procedură și astfel nu au fost revizuite de către CEC. În astfel de cazuri CEC a emis scrisori reclamantilor. Au fost cel puțin opt cazuri când CEC a depășit termenul stabilit de lege pentru examinarea și soluționarea contestațiilor. Treizeci de decizii ale CEC, inclusiv cu privire la reclamații, au fost contestate la Curtea de Apel Chișinău. Curtea a adoptat 19 decizii, dintre care 17 contestații au fost respinse ca fiind neîntemeiate, 1 a fost admisă și 1 a fost transmisă instanței competente pe motivul incompetenței ultimei.

XIII. PARTICIPAREA FEMEILOR

În general, partidele politice nu se adresează în mod specific aspectelor privind participarea femeilor. După alegerile locale din 2007, femeile au constituit 26.5 procente din numărul membrilor în consiliile locale de nivel inferior și 13,2 procente în consiliile raionale, și 18 procente dintre primari erau femei. În alegerile care vin, unele partide încearcă să ajungă la o cotă auto-impusă de 30 procente de femei candidate pentru pozițiile de consilier. Totuși, femeile par să ia poziții inferioare pe listele de candidați a partidelor, cu foarte puține femei în primele zece poziții. Trei din cei 14 candidați la funcția de primar al orașului Chișinău sunt femei.

²² Instituțiile mass-media includ 6 posturi TV și 5 ziare. Posturi TV: Moldova 1, Prime TV, NIT, PRO TV, Publika TV, Jurnal TV. Toate aceste posturi TV, cu excepția PRO TV, emit în limba de stat și rusă. PRO TV emite doar în limba de stat. Ziare: Jurnal de Chișinău, Timpul, Moldova Suverană, Adevărul și Moldavskie Vedomosti. Toate aceste ziare sunt în limba de stat, cu excepția Moldvaskie Vedomosti – limba rusă.

XIV. OBSERVATORI LOCALI ȘI INTERNAȚIONALI

Codul electoral prevede observarea procesului electoral de către organizații neguvernamentale internaționale și locale, reprezentanți ai guvernelor străine și reprezentanți ai concurenților electorali. La data de 22 mai, CEC a acreditat în jur de 700 observatori locali și 35 observatori internaționali. Asociația Promo-LEX, care a acreditat cel mai mare număr de observatori locali și are o structură la nivel național, efectuează observarea de lungă durată și a emis două rapoarte de observare până în prezent. Alte organizații locale, precum Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova (IDOM) și Asociația pentru Democrație Participativă (ADEPT) monitorizează aspecte specifice ale alegerilor, inclusiv finanțarea campaniei electorale, instituțiile mass-media și întocmirea listelor electorale.²³

XV. ACTIVITĂȚILE MROA OSCE/BIDDO

OSCE/BIDDO și-a deschis biroul în Chișinău pe data de 9 mai. Șeful MROA OSCE/BIDDO au avut întâlniri cu reprezentanții Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene și cu președintele CEC. Au fost stabilite relații de lucru cu CEC și alte oficialități de stat, partide politice, societatea civilă și mass-media. De asemenea, membrii misiunii a avut întrevederi cu reprezentanții comunității diplomatice rezidente, inclusiv cu Misiunea OSCE în Moldova. De ziua alegerilor, misiunii se va alătura o delegație a Congresului Autorităților Locale și Regionale a Consiliului Europei.

*Acest raport este de asemenea disponibil în limbile engleză și rusă.
Singura versiune oficială a acestui document este cea în limba engleză.*

---

²³ Majoritatea organizațiilor locale ale societății civile care întreprind acțiuni de observare a alegerilor sunt membre ale Coaliției pentru Alegeri Libere și Corecte.